వారసుడు

'మురయా'

వెంకట్రామయ్య గొడ్లపాకముందు బాదంచెట్టు నీడలో నిలబడి నాలుగు వైపులా తృప్తిగా చూచాడు. అప్పుడే విడిచిపెట్టిన దూడలు ఆత్రంగా పాలు కుడుస్తున్నాయి. గోమాతల కళ్ళల్లో సంతృప్తి సంతోషం కన్పించాయి ఆయనకు. తనకు కలిగిన ఆతృప్తివిషయం జ్ఞాపకంవచ్చింది. అప్రయత్నంగా ఇంటి వైపు చూచాడాయన. ఎదురుగా, దూరంగా అరుగుమీద భార్య కన్పించింది.

పార్వతమ్మ ఒకసారి భర్తవంక చూచింది.

'మగవాడు ఇంత అందగాడుకావడం ఒకరకంగా ప్రమాదమే. కాని నా అదృష్టంబాగుంది' అనుకొని ఆవిడ చిరునవ్వు నవ్వుకొంటూ నెమ్మదిగా లోపలికి వెళ్ళింది. మళ్ళీ అంతలో అక్కడకు తిరిగివచ్చి ''కాంతా ఇక్కడే ఉన్నావా త్వరగా వచ్చి చల్ల చెయి. ముందు కాఫీ కలిపి ఇవ్వు." అన్నది.

తులసికోటచుట్టూ ముగ్గులువేస్తున్న కాంత నెమ్మదిగా లేచి నిలబడి చేతులు దులుపుకొని "ఇదుగో వస్తున్నానండీ" అన్నది. అందుకు పార్వతమ్మ "అండి ఏమిటి_ కొండి ఈ నాగరికాలు నచ్చవు నాకు. సరే ముందు పనికానీ" అన్నది.

కాంత తలవంచుకొని మెల్లగా అరుగులో అడుగువేసుకొంటూ ఒయారంగా ముందుకు నడిచింది. కాంత దగ్గరకు వచ్చాక ఆవిడ నవ్వుతూనే "అదుగో. ఆ ఒయ్యారమే వద్దన్నాను. గబగబానడు" అన్నది.

కాంత లోపలకు వెళ్ళింది.

వెంకట్రామయ్య నెమ్మదిగా అరుగు దగ్గరకు వచ్చి "ఏమిటి అంటున్నావ్" అన్నాడు. ఏంలేదు. ''ఈపాటికి పెళ్ళి చేస్తే ఎంతమంది కలిగేవారో_అన్నాను." అన్నది ఆయనభార్య. అందుకు ఆయన నవ్వుతూ "మరి అలాఅయితే _ అయిందిగా నీకు_ఎంతమంది కలగవలసింది'' అన్నాడు.

పార్వతమ్మ ఒకసారి భర్తవంక కోపంగా చూచి చప్పున వెనుతిరిగి పెద్ద పెద్ద అంగలువేసుకొంటూ హడావిడిగా లోపలకు వెళ్ళింది. ఆవిడ ఒకసారి ఇంటి ముందుకువెళ్ళి మళ్ళీ లోపలకువచ్చి

ఆయాసపడుతూ "ఏమే శాంతా, గుమ్మం ముందు ముగ్గువెయ్యాలని కూడా తెలియదా?" అన్నది పెద్దగా.

శాంత ప్రక్కగదిలోనుంచి నెమ్మదిగా అక్కడకువచ్చి "అలాగే" అని వీధిగుమ్మంవైపు వెళ్ళింది. అలా వెళుతూ వెంకట్రామయ్య చూపులు తన్ను వెంటాడుతున్నాయని శాంత అనుమానించింది.

పార్వతమ్మ అరుపులు పురమాయింపులు శాంతకు క్రొత్తేమీకాదు. ఆమెకు మరీ క్రొత్తగా కన్పిస్తున్నదల్లా వెంకట్రామయ్య పోకడే.

* * *

"అమ్మా ఇంక నేను ఇక్కడ ఉండనే. రేపో ఎల్లుండో నేను మళ్ళీ తాతయ్యగారి ఊరు వెళ్ళిపోతాను" అన్నది శాంత-తల్లి ప్రక్కమీద కూర్చుంటూ. అప్పటికే ప్రొద్దుపోయింది. శాంతతల్లి నాగమ్మ అప్పుడే నడుంవాల్చింది. ఆవిడ కూతురువీపు నిమురుతూ "ఎందుకమ్మా అలా అంటున్నావ్. ఏం- పార్వతమ్మ పనులు ఎక్కువ చేయిస్తున్నదనా? నాకు మళ్ళీ కొంచెం ఓపికరానీ-సగం పనులు నేనేచేస్తాను. అక్కడమాత్రం నీకు ఎవరున్నారు తాతయ్య ఉన్నంతకాలం ఏదోలా కష్టపడుతూ అక్కడ గడిపావు. ఇక నీకు ఇక్కడ తప్పదు. ఆవిడ అలా అరుస్తుందేకాని చెడ్డమనిషి కాదు. నాకు అన్నాళ్ళు జబ్బుచేసి లేవలేకపోతే ఎంతో సహాయం చేసింది. 'పెద్దమ్మా నువ్వు మందు తాగావా'అంటూ ఈ పాకలోకి రోజూ కనీసం ఒక్కసారి అయినా వచ్చివెళ్ళేది, ఆరెండునెలలూ. మన బ్రతుకంతా వాళ్ళమీదే ఆధారపడి ఉంది. దిక్కులేక ఇక్కడకు చేరినప్పటినుంచీ నన్ను ఆవిడే ఆదుకొన్నది. మీ తాతయ్య నిన్ను పెంచాడూ- అంటే అదంతా ఆవిడచలవే. నీకు ఓ అక్షరం ముక్క అబ్బిందీ అంటే- అందుకు కారణం ఆవిడే. చెడిపోయిన మనిషినీ ఆమనిషి కూతురునూ ఇంతగా ఎవరు ఆదరిస్తారే? మనం ఆవిడకు కృతజ్ఞత చూపాలి. ఆవిడ ఏమన్నా పడాలి. ఏపని చెప్పినా చెయ్యాలి. ఈమాత్రం పైపనులు చెయ్యడానికే నీకు కష్టమైతే ఎలా."

"అదికాదే ఆవిడ పనులు చేయిస్తున్నదనీ, సాధిస్తున్నదనీ నేను బాధపడడంలేదు కాని ఆయన...'' అని ఆగింది శాంత, అందుకు వెంటనే ఆవిడ అందుకొని 'ఛఛ. ఆయన్నుగురించి ఏమీ చెప్పకు. ఆయన అన్ని విధాలా యోగ్యుడు. ఊరంతా తరిమికొడితే ఇక్కడచేరాను. దొడ్లో ఈ పాకవేయించి ఇచ్చాడు. ఎవరిబాధా లేకుండా నిన్ను అక్కడ పెంచీ పెద్దదాన్ని చేయడానికి సహాయంచేశాడు. ఆవిడతో మన బంధుత్వం ఏపాటిది. కేవలం ఆయన వల్లనే నా బ్రతుకు ఇలా ఇన్నాళ్ళూ నిశ్చింతగా గడిచింది. వాళ్ళమీద నేరాలు

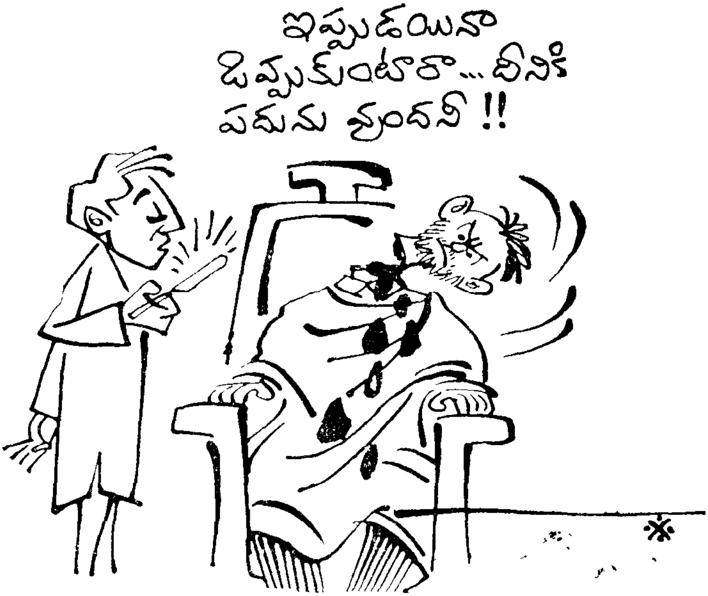

చెప్పకు. సంతానం కలగలేదని వాళ్ళ ఇద్దరికీ ఒకరిమీద ఒకరికి కోపం, ఆ కోపం అప్పుడప్పుడు వారిమీదా, వీరిమీదా చూపిస్తుంటారు. ఇవన్నీ నీకుచెప్పినా తెలియవులే. ఇంక నువ్వెళ్ళి పడుకో." అని నాగమ్మ మరోవైపు తిరిగి పడుకున్నది. శాంత అక్కడనుంచి లేచివెళ్ళి, ప్రక్క వేసుకొని పడుకొన్నది.

'ఆయన అలా చేసాడనుకో లేదు.' అనుకొన్నది శాంత ఒకటికి రెండుసార్లు.

పదిరోజులుగా ఆయన తన్ను చూపులతో వేధించడం జరిగింది. ఏమిటో- అనుకొన్నది. ఎవరూ చూడనప్పుడు ఆయన యధాలాపంగా తన ఒంటిమీద చేయివెయ్యడం, తను సిగ్గుపడడం, తర్వాత రెండు మూడుసార్లు మృదువుగా చెక్కిళ్ళు స్పృశించడం తను చలించడంకూడా జరిగింది. మురిసిపోవడం, ముసిముసి నవ్వులు నవ్వడం ఎందుకో మొదట అర్థంకాలేదు. కాని తర్వాత తర్వాత అర్థం అయింది. కాని తను ఏమీ అనలేదు. ఎందుకో ప్రతిసారీ భయంవేసింది. ఒళ్ళు కంపించింది. అంతలో పులకరించింది. క్రొత్తగానూ ఉన్నది. మనసు మనసులో లేకుండానూ పోయింది. కొన్నిసార్లు వారిద్దామని గట్టిగా అనుకొన్నది. ఎలా వారించాలో తెలియకపోయింది. ఏమంటే ఏమవుతుందో అనీ, ఎవరికి తెలిస్తే ఏమంటారో అనీ భయపడి ఊరుకొన్నది. ఊరుకోకతప్పదని అనిపించింది.

అంతలో అనుకోకుండా ఇలాజరిగింది.

ఆ రోజు రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు ఆయన ముందుగదిలో పట్టిమంచంమీద పడుకొన్నాడు. రోజూ ఆయన అక్కడ కాసేపు విశ్రమించి, శాంత పనులు ముగించి పెరట్లోకి వెళ్ళాక పైకి వెళతాడు. ఆయనభార్య ఎనిమిది కాగానే పైకివెళ్ళి పడుకొంటుంది. రోజూ పైకి వెళ్ళేముందు గ్లాసునిండా పాలుతాగి వెళ్ళడం ఆయనకు అలవాటు. అలా పాలు శాంతఇవ్వాలి

రోజూలాగానే పాలగ్లాసు మంచం ప్రక్కన బల్లమీదపెట్టి వెళుతుంటే ఆయన నెమ్మదిగా 'శాంతా' అని పిలిచాడు.

శాంత వెనుతిరిగి చూసింది.

వెళ్ళిపోతున్న వసంత వెనుతిరిగి చూచినట్టు అనిపించింది - వెంకట్రామయ్యకు. దగ్గరకు రమ్మని సంజ్ఞ చేశాడు. వచ్చిన మరుక్షణంలో ఆయన శాంత చెయ్యి గట్టిగాపట్టుకొని 'కోపమా' అన్నాడు.

శాంత మారుమాటాడలేదు. తల వంచుకొన్నది; సిగ్గుతో తలదించుకొని పోయింది. భయంతో వణికిపోయింది. అంతలో ఆయన శాంతను ఒక్కవేటున హఠాత్తుగా తనపైకి లాక్కొనిగాఢంగా ఆలింగనం చేసుకొన్నాడు. ఎడంచేయి నడుముచుట్టూ పెనవేసి కుడిచేత్తో మెడమీద నొక్కుతూ ముఖం ముందుకు లాక్కొని ఆమెను ఉక్కిరిబిక్కిరిచేస్తూ గట్టిగా చాలాసేపు అధరాలను చుంబించాడు. ఆవేశంలో తన్నుతాను మరచిపోయి పెదిమలపైనా, నుదుటిపైనా, వక్ష ఉపరిభాగంపైనా మళ్ళీమళ్ళీ గట్టిగా ముద్దు పెట్టుకొన్నాడు.

ముద్దుల జడివాన వెలిశాక ఆయనకు ఆవేశం కొంతతగ్గింది బిగి కౌగిలి సడలిందికూడాను.

శాంత తెప్పరిల్లుకొన్నది.

ఆమె చప్పున ఆయన కౌగిలినుంచి తప్పించుకొని గబగబా బయటకు వెళ్ళింది. ఆయన అక్కడే నిలబడిపోయాడు.

* * *

శాంత పెదిమలను మునిపళ్ళతో గట్టిగా నొక్కుకొన్నది.

ఎంతసాహసం!

తలుపులు తెరిచేఉన్నాయి.

ముందు పెరట్లో పనివాళ్ళు తిరుగుతూనే ఉన్నారు. మేడపైన పార్వతమ్మగారు మేల్కొనే ఉన్నది ఎవరు ఏక్షణంలో అయినా ఆ గదిలోకి రావచ్చును. కాని ఎవరూ పిలిస్తేనేకాని రారు. అదీ ఆయన పిలిస్తేనే. తను పిలిస్తే రాకపోవచ్చు. ఆవిషయం తనకూ తెలుసు.

'అదే ఆయనధైర్యం కాబోలు' అనుకొన్నది శాంత, మళ్ళీ అంతలో 'అబ్బే' కాని.. ఇలాజరుగుతుందని అనుకోలేదు' అనుకొన్నది. ప్రక్కకు ఒత్తిగిలి పడుకొంటూ. కళ్ళు గట్టిగా మూసుకొని

తల్లికి ఫిర్యాదుచేసినా ప్రయోజనం లేకపోయిందే - అని ఎంతోసేపు మదనపడ్డది శాంత. ఆమె తల్లి చెప్పినమాటలు జ్ఞాపకం చేసుకొన్నది. తల్లి హితబోధ బోధపడలేదు శాంతకు. ఆమెకు మరో మార్గాంతరం కూడా కన్పించలేదు 'ఇందులో నా దోషంమాత్రం లేదా' అని ఒకటి రెండుసార్లు తన్ను తాను ప్రశ్నించుకొన్నది. తోచిన సమాధానం ఆమెకు తృప్తిగా నచ్చలేదు. విసుక్కొంటూ శాంత మరోప్రక్కకు తిరిగి పడుకొన్నది. అంతలో మళ్ళీ ప్రక్కలో అటూఇటూ మసలి బొక్కబోరలా పడుకొని కళ్ళుగట్టిగా మూసుకొన్నది

శాంతకు ఆరాత్రి ఎప్పటికోగాని నిద్రపట్టలేదు.

* * *

'పార్వతమ్మ నలతగా ఉండడానికి కారణం అదికాదని విన్న ఆ డాక్టరు చెప్పివెళ్ళాడట గాని నిజమేనా శాంతా. ఆవిడ నీకేమైనా చెప్పిందా? ఈ పది రోజులనుంచీ ఆవిడకు సేవలు చేస్తూ నువ్వు ఆవిడదగ్గర చనువు సంపాదించి నట్టున్నావ్; అడగలా?' అన్నది నాగమ్మ.

'ఎలా అడగను. నాకు సిగ్గుకాదమ్మా. కాని ఆవిడేచెప్పింది. ఇది అదే అయితే తనూ ఆయనా ఎంతో సంతోషించేవార మనీ, దాని ఆ అదృష్టం తమదేననీ, పైగా ఈ ఉదరవ్యాధి మూలంగా తమకు తీరని అశాంతి కలుగుతున్నదనీ చెప్పు కొని ఎన్నోసార్లు కంట తడిపెట్టింది. ఆయనధోరణి ఇలాగేఉన్నది. ఏమిటో వీళ్ళగొడవ నాకేం అర్థం కావటంలేదు' అన్నది శాంత.

శాంతకు బాగా అర్థం అయిందని నాగమ్మ నిర్ధారణ చేసుకొన్నది — మన సులో. ఆవిడ అంతలో ఆవిషయం మార్చి 'అది సరేకాని శాంతా నువ్వు ఇవ్వాళ సాయంత్రం వీధిలోకివెళ్ళి ఎవరి తోనో మాటాడివచ్చావు కదూ? ఎవర తను. నీ అంతట నువ్వే చెబుతావను కొని అడగలేదు.' అన్నది. అందుకు శాంత సమాధానం చెప్పలేదు. ఆవిడ మళ్ళీ అడిగింది. "అవునే శాంతా—నాకు చెప్పకూడదా? అతను విన్నా మొన్నా కూడా వచ్చివెళ్ళాడు. ఇందాక పార్వ తమ్మ నాతో అన్నది. అతన్ని ఆవిడ చూచిందట. నువ్వు అతగాడితో అంత సేపు మాటాడి రావలసిన అవసరం ఏమి వచ్చిందనీ, నేను వెనకఉండి చేయవల సిన పని ఇదేనా అనీ సూటిపోటుమాటలు అన్నది. సరేఇంతకూ అతను ఎవరు?" అన్నది రెట్టిస్తూ.

శాంత నెమ్మదిగా 'ఇందులో అంత దాపరికం ఏమీలేదమ్మా. తాతయ్యగారి ఇంట్లో ఉండగా పరిచయం అయింది. అతనే కావాలని నాతో పరిచయం చేసు కొన్నాడు. ఆఊరే అతనిది. వాళ్ళది మంచి కుటుంబమేనట. ఈ ఊళ్ళో ఎవరో బంధువులు ఉన్నారని వచ్చాడు' అన్నది.

'అంతేనా?' గద్దించి అడిగింది నాగమ్మ.

'కాదు — అతను నన్ను ప్రేమిస్తు న్నాడు.'

'సరె, సరె. ఇంకేం, ఊఁ తర్వాత?'

కాలంనాడు నాగమ్మకూడా ఈమాటే అన్నది — తండ్రితో. ఇరవైఏళ్ళనాటి సంగతులు అన్నీ ఒకసారి జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఆవిడ కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరి గాయి. ఆనాడు తండ్రి తన్ను బుజ్జగిస్తూ అన్నమాటలు జ్ఞాపకం చేసుకొన్నది. అంతలో అప్పుడాయన కరుగ్గాఉంటే తనజీవితం ఎలా వుండేదో. తండ్రి నిర్ణయించిన సంబంధం కాదని తనకు నచ్చాడనుకొన్న వ్యక్తితో, ఇల్లువిడిచి వెళ్ళిన నాటినుంచి పడిన కష్టాలన్నీ స్ఫురణకువచ్చాయి. ఆవిడకు ఎంతో బాధకలిగింది. అలా బాధపడుతూనే ఆవిడ 'ఏమే అడిగినదానికి సమాధానం చెప్పవేమే?' అందుకు శాంత మరో వైపు చూస్తూ 'ఏం చెప్పమంటావే?' అన్నది.

నాగమ్మ కొంచెం పెద్దగా 'ఇంకేం?

అతగాడివల్లలో పడ్డావన్నమాట, అటు తాతయ్యకూ, ఇటు నాకూ తెలియకుండా నువ్వే వ్యవహారం నడుపుతున్నావన్న మాట. అవునా ? అవున్లే! చెడిపోయిన దాని కూతురు ఇంతకంటె మరేం చేస్తుంది. నిన్ను అని లాభం లేదు.' అన్నది కోపంగా. అందుకు శాంత 'ఏమిటేఅమ్మా మాటి మాటికీ ఆమాటే అంటావ్. ఎందుకూ_నువ్వే దప్పు వేసుకొంటావ్, తెలియని వాళ్ళకుకూడా తెలియడానికా ?' అన్నది. నాగమ్మ కూతురు చెయ్యిపట్టుకొని 'ఎందుకు తెలియదమ్మా. తెలుసు. ఇల్లాంటివి దాగవు. పైగా బీదవాళ్ళ విషయాలు అసలుదాగవు. దాగుతాయని భ్రమ పడతాం; అది భ్రమ_ అని తెలిసిపోయిన తర్వాత మొండిగా, నిర్భయంగా ప్రవర్తిస్తాం. కాని సంఘం కళ్ళుమూసుకు పోలా. వాళ్ళతో మనకేంపని అని మనమే కళ్ళు మూసుకొంటాం. స్వేచ్ఛగా వ్యవహరిస్తాం. మనం మళ్ళీ కళ్ళు తెరిచేసరికి ఎక్కడో, అఘాతంలో. వుంటాం. ఊబిలో దిగబడిఉంటాం. అప్పుడు మన్ని ఉద్ధరించడానికి ముందుకు రాలేదని వారినీ వీరినీ ఆడిపోసుకొంటాం. వాళ్ళు మరింతదూరం అవుతారు. నాసంగతి అలానే అయిందేతల్లీ ' అంటూ దుఃఖం ఆపుకోలేక పెద్దగా ఏడ్చింది. శాంత తల్లిని ఊరడించడానికీ ఆమె అంత బాధపడవలసిన విషయం ఏమీ లేదనీ, దోషం ఏదీ జరగలేదనీ, నిజం చెప్పి నమ్మించడానికి విశ్వప్రయత్నం చేయవలసివచ్చింది.

నాగమ్మ ఏడ్చి ఏడ్చి నిద్రపోయింది

'ఏమిటీమనిషి అతను మాటాడి వెళి తేనే ఇంత అనుమానపడి, ఆరాలుతీసి నాకు తెలియకుండా అతనితో, అతనికి తెలియకుండా నాతోనూ మాట్టాడి ఇంత ఆర్భాటం చేసిందే_ మరి వెంకట్రామయ్య తనతో చనువుగా ఉండడం, తనకు మంచి చీరలు కొనిఇవ్వడం, కానుకలు ఇవ్వడం స్వయంగా చూచికూడా ఏమీ అనదేం ? పార్వతమ్మగారు మాత్రం ఈవిషయం పసిగట్టి ఉండదా ? నాకోసం అతను అల్లావచ్చి వెళితే ఇంత అనుమానపడ్డ మనిషి తనభర్త నాపట్ల చూపుతున్న వ్యామోహం అర్థం చేసుకోలేదా ? ఎన్నోకల్పించి తల్లితోచెప్పదా ? చెబితే మరి ఈమనిషి అనదేం ? అది తప్పుఅయితే ఇదీ తప్పేగా.' అని శాంత ఎంతోసేపు మథనపడ్డది.

* * *

'నువ్వు ఈరహస్యం అతనికి చెప్పకుండా ఉండవలసింది' అన్నది శాంత గునుస్తూ.

'ఏమీ ?' అన్నది నాగమ్మ.

'ఏమూ_అతనింక నాముఖం చూడడు.'

'చూడకపోవడమే మంచిది. అయినా ఏమిటి నువ్వనేమాట. ఇక్కడ వెంకట్రామయ్యతో వ్యవహారం ఇంతదూరం

వచ్చాక, మళ్ళీనీకు అతని విషయం ఎందుకు ఆలోచనవచ్చింది? తప్పుకాదూ-సంతానవతివి కాబోతున్నావ్! నీకీ కుర్ర తనపు మాటలు పనికిరావు - అన్నది నాగమ్మ నెమ్మదిగా మందలిస్తూ.

'శాశ్వతంగా ఇక్కడే ఈ రహస్య జీవితం గడపాలనిలేదు నాకు' అన్నది కాంత.

'నీమాటలు అర్థం కావటంలేదు. నీకు ఇష్టంలేకుండా ఆయనతో వ్యవహారం ఇంతదూరం వస్తుందని నేను అనుకోను. ఇష్టం లేకపోతే ముందే తప్పుకో వలసింది. మొదలువంచి విన్నిందుకు ఇక్కడ ఎవరూ ఒప్పించలేదు. నువ్వు చాలా అసహ్యమైన ఊహచేస్తున్నావు. ఇక్కడ, కనివెళ్ళి అతన్ని పెళ్ళాడదా మనుకొంటున్నావు. ఇటువంటివి ఎప్పుడూ దాగవు. ఒకవేళ అతి ప్రయత్నంమీద దాచిపెట్టి అతన్ని పెళ్ళా డినా - ఏనాడో ఒకనాడు ఈవిషయం బయటపడుతుంది. నిజం చెప్పమ్మ. అతను నిన్ను రాచి రంపాన పెడతాడు. నిజం చెప్పాక నిన్ను బయటకు గెంటు తాడు. అదంతా అలాఉంచు. ముందతను నిన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటాడా? పూర్వం మొట్టమొదటిసారిగా నాకంట బడ్డప్పుడు అతన్ని నేను అనునయించి -మా అమ్మా యిని నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుంటావా - అని అడిగాను. అతను-నాగమ్మ కూతురు అని తెలిసి - మానాన్న ఒప్పుకొంటాడా? అని ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు: అవును - ఒప్పు కోడు. కాని అతను ముందే ఇవన్నీ ఆలోచించుకోవద్దూ? నాముందే ఎంత మాట అన్నాడే! అతని వాలకంచూస్తే నిన్ను ఏలుకొనేవాడులా కన్పించలా. ఎవరిదగ్గరో ... అట్నే నే నా మా ట అననులే; 'అడుక్కుతినేవాడి ఆలిఅయ్యే కంటె' అని ఆగింది నాగమ్మ - కూతురు ముఖం జేవురించడం గమనించి.

రెండుమూడు నిముషాల తర్వాత నాగమ్మ కూతురును బుజ్జగిస్తూ 'కాంతా నువ్వు కోపం తెచ్చుకోకు; అనవసరంగా మనసు కష్టపెట్టుకోకు. ఆనాడు నేను అలా అడిగానని వెళ్ళిపోయాడతను. నిజంగా ప్రేమవున్నవాడు అలా చేస్తాడా? ఆనాటి విషయంపోనీ, ఈనాడు ఏమైంది? మళ్ళీ ఆరునెలలకు వచ్చాడు. ముందు నేను ఎంతో మర్యాదగా మాట్లాడాను. నీ భవిష్యత్తు పాడుచెయ్యవద్దని బ్రతిమి లాడాను. కాని అతనిధోరణి 'ఏమీ మార లేదు. పూర్వం అన్నమాటే అన్నాడు. పూర్వంనుంచీ నీతో అక్రమ సంబంధం ఉన్నదని ఇక్కడ అందరితో చెప్పి అల్లరి పెడతానన్నాడు. నన్ను అడ్డు తొలగమన్నాడు. పుస్తెకట్టి అలాగే తీసుకునివెళ్ళు. నేను అడ్డు తొలుగుతాననే అన్నాను. కాని నిర్భయంగా చెబు తున్నాడు-నిన్ను లేవతీసుకొని వెళతానని. ఇక్కడనీకూ, నాకూ దిక్కెవరున్నారు అప్పుడు గత్యంతరంలేక నీకు నెల

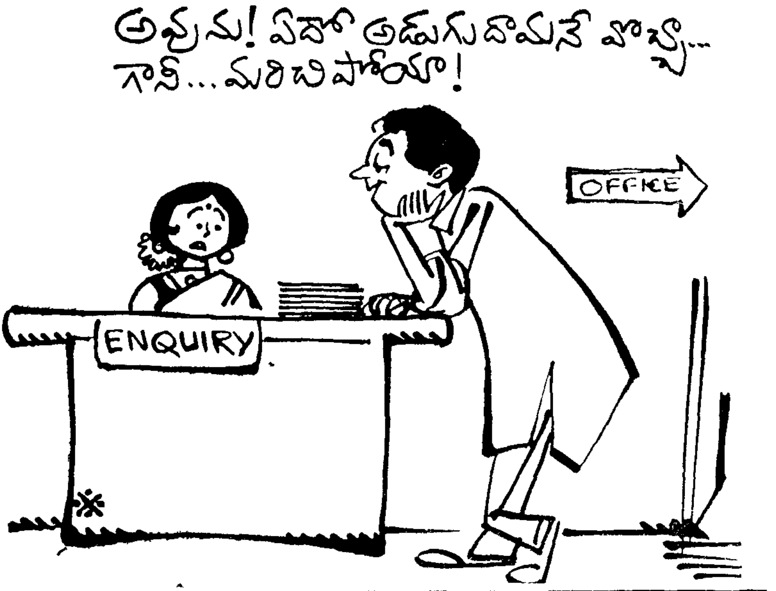

తప్పిందని అన్నాను నీయందు నిజంగా ప్రేమకలవాడైతే ఆమాట అంత వెంటనే నమ్మడు. పైగా ఎంతో బాధపడతాడు — అదేమీలేదు వీధినిపడి నిన్నూ, నన్నూ కలిపితిట్టాడు. అతనితిట్లువిని పార్వతమ్మ పాలేరును పంపించి. అతను పాలేరునూ తిట్టాడు. ఇంతలో, వెంకట్రామయ్య బయటకు వచ్చాడు ఆయన్ను చూచి అతను పరుగు లంకించుకున్నాడు. నేను లోపలకు వచ్చాక వీళ్ళతో, ఈవిషయం అంతా చెప్పవలసివచ్చింది. ఆవిడ నీకు తగిన రక్షణ ఇస్తానన్నది; ఆయననాతో రహస్యంగా అన్నీ మాట్లాడాడు. నిన్ను పెళ్ళిచేసుకొన్నట్లే అన్నాడు, ఇవుగో, నగలు. ఇదుగో డబ్బు. ఇదుగో ఆయన వ్రాసిఇచ్చిన కాగితం. ఇంతదాకా అక్కర్లేదు. ఆయనచేసిన వాగ్దానం చాలు; ఇందుకు ప్రభుత్వం ఒప్పుకోదుకాని మన శాస్త్రం ఒప్పుకొంటుందట రెండో పెళ్ళి వాడికి పిల్లను ఇచ్చా ననుకొంటాను. సంతానంకోసం ఆయన నిన్ను స్వీకరించా ననుకొంటున్నాడు. ఇక నీకేం భయం లేదు. అంతేకాదు; ఆవిడకు ఆరోగ్యం చక్కబడ్డాక ఈవిషయం అంతాచెప్పి ఒప్పిస్తానన్నాడు ఆవిడ ఒప్పుకొంటుంది; ఆ నమ్మకం ఆయనకూ ఉన్నది. నాకూ ఉన్నది ' అన్నది

శాంత అంతావిన్నది

కొంత సేపు మారు మాటాడలేదు.

కూతురుకు కోపం పోయిందనుకుని నాగమ్మ ముందుకువచ్చి నగలు మెడలో వెయ్యబోయింది. శాంత విదలించుకొని

తల్లివంక కోపంగా చూచింది. అందుకు నాగమ్మ 'అవున్లే. అమ్మాయి! నీకు కోపంగానే ఉంటుంది నాకుతెలుసు. తలిదండ్రులు చేసిన తప్పులు పిల్లలు క్షమించరు. బిడ్డలుచేసిన తప్పులు తలిదండ్రులు క్షమిస్తారు' అన్నది.

శాంత కొంచెం పెద్దగా, కోపంగా 'అయితే ఇదంతా తప్పనితెలిసే చేశావన్న మాట' అన్నది. నాగమ్మ శాంతంగా 'పిచ్చిపిల్లా -నీకెలా తృప్తిగావుంటేఅలా అనుకో; కాని ఒక్క-విషయం. ప్రస్తుతం నేను ఉన్న పరిస్థితులలో ఆటు ఆయనకు భయపడి ఇలా చేయలేదు. ఆయన స్వభావం తెలుసుకనుక ఇలా జరగనిచ్చాను. అంతే. అంతకన్న నాతప్పు మరేమీలేదు' అన్నది.

శాంత మారు మాటాడకుండా వెనుతిరిగి ప్రక్క-గదిలోకి వెళ్ళింది.

* * *

ఆరోజు వెంకట్రామయ్య అన్నివిధాలా ఆందోళన పడిపోయాడు. భార్యకు ఉదరవ్యాధి పెరిగింది. వెంటనే పట్నం తీసుకొనివెళ్ళి శస్త్రచికిత్స చేయించవలసి వచ్చింది. నాగమ్మ వెంటవచ్చి తీరాలని పార్వతమ్మ పట్టుపట్టింది. నాగమ్మ ఇరకాటంలో పడ్డది. కూతురుకు ఏక్షణంలో అయినా నొప్పులు వచ్చేలా ఉన్నాయి. వెంకట్రామయ్యతో సంప్రదించింది. ఆయన ఉపాయంచెప్పాడు. రెండు టాక్సీలలో బయలుదేరి అరగంటలో, పట్నం చేరారు - వారు నలుగురూ. ముందు భార్యకు శస్త్రచికిత్సకు జరగవలసిన ఏర్పాట్లు పూర్తి చేసి తర్వాత శాంతను ప్రయివేటు ప్రసూతి వైద్యాలయంలో చేర్పించాడు- వెంకట్రామయ్య.

ఆరాత్రి ఎనిమిది గంటలకే పార్వతమ్మకు శస్త్రచికిత్స జరిగింది. ప్రాణాపాయం తప్పింది. ఆయన ఎంతో సంతోషించాడు.

ఆ మరునాడు శాంతకు సుఖంగా కాన్పు అయిందనీ, మగపిల్లవాడు కలిగాడనీ ప్రసూతి వైద్యాలయంనుంచి వెంకట్రామయ్యకు సమాచారంఅందింది. ఆయన సంతోషం పట్టలేకపోయాడు. నాగమ్మ కూతురు అదృష్టవంతురా లయి పోయింది. ఆరోజు సాయంత్రం ఆరుగంటలకు తీరుబడి చేసుకొని ఆయన నాగమ్మను వెంటపెట్టుకొని ప్రసూతి వైద్యాలయానికి వెళ్ళాడు.

ముందు నాగమ్మ శాంతఉన్న గదిలోకి వెళ్ళింది.

ఇరవై నిముషాలతర్వాత బయట నిలబడ్డ వెంకట్రామయ్యకు పిల్లవాణ్ణి తెచ్చి చూపిస్తూ 'పురిటిస్నానం అయేదాకా శాంత మిమ్మల్ని చూడదట. దానికి సిగ్గుగానూ, ఎందుకో కోపంగానూ

ఉన్నది.' అన్నది. వెంకట్రామయ్య నవ్వి ఊరుకొన్నాడు. పిల్లవాణ్ణి పొత్తిళ్ళలో ఎత్తుకొని 'ఇన్నాళ్ళకు నాకుఇంత అదృష్టం కలిగింది' అన్నాడు.

పార్వతమ్మ దగ్గరకు వెళుతున్నప్పుడు దారిలో నాగమ్మ కూతురు అంటున్న మాటలన్నీ వెంకట్రామయ్యతో చెప్పింది. మీ కొడుకును మీకు అప్పగించి తను ఎక్కడైనా వెళ్ళిపోతుందట. మీకు తనకంటే కొడుకే ముఖ్యమట. పార్వతమ్మ అయినా పిల్లవాణ్ణి మీ కారణంగా ఆదరిస్తుందిటకాని తన్ను ఆదరించదట. తన్ను గౌరవించదట. తను మీయింట్లో ఉండదట. అలా ఉండి ఆవిడకు అన్యాయం చేయలేదట. తన్ను క్షమించమన్నది. ఇంకాఏమిటోచెప్పింది. అమ్మా నన్ను క్షమించని అంటూ వెక్కి-వెక్కి-ఏడ్చింది. తనకు తండ్రి లేకపోవడంవల్లనే అంతా ఇలా జరిగిందని ఏడ్చింది. తను ఒంటరిగా ఎక్కడికైనా దూరప్రాంతానికి పోయి ఏ శరణాలయంలో అయినాచేరి, కష్టపడి చదువుకొని పైకి రావాలను కొంటున్నదట. బాగా చదువుకొంటే పెద్దఉద్యోగం వస్తుందట. తను స్వతంత్రంగా, హాయిగా బ్రతకడానికి అదే మార్గమట అది అలా ఎటో వెళ్ళిపోతే నేను దిగులుపడి చావవలసిందే.' అంటూ కళ్ళు ఒత్తుకొన్నది. 'ఇదంతా నా పాపకర్మమే. భగవంతుడు నన్ను క్షమించలేదుకాబోలు' అని గొణిగింది నాగమ్మ.

వెంకట్రామయ్యకు కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరిగాయి. 'శాంత ఒట్టి బిడ్డను విడిచిపెట్టి నన్ను విడిచిపెట్టి, తల్లిని విడిచిపెట్టి ఎక్కడకు వెళుతుంది. ఊరికే కోపంకొద్దీ. ఏదో అఘాయిత్యంకొద్దీ. తనకేదో అన్యాయం జరిగిపోయినదన్న బాధకొద్దీ అలా అన్నదేకాని మమకారాలు తెంచుకొని పారిపోగలదా? చూస్తా ఎలా వెళుతుందో. ఊఁ వెళ్ళనిస్తానా? పిల్లవాడి విషయంలోనే కాదు; శాంతవిషయంలో కూడా తండ్రి నిర్వహించవలసినబాధ్యత అంతా నాదే. ఇంకా ఇరవై ఏళ్ళకుకాని నేను ముసలివాణ్ణికాను. అప్పుడు ఆడించమనండి' అని కళ్ళు గట్టిగా ఒత్తుకుని నాగమ్మవంక తిరిగి కావాలని నవ్వుతూ 'ఏం ఈమాట చెబుతావా?' అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.